

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו ... משום דה"ל לאו שאין בו מעשה 2
- ב. וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו..... 3
- ג. אכל שני גידין משתי ירכות משתי בהמות סופג שמונים ... אכלו ואין בו בזית חייב..... 3
- ד. בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו ... ואלו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה ... במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיעו בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד..... 4
- ה. בארבעה פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו ... ואין לו ללוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקח ... העמידו חכמים דבריהם על דין תורה דאמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות..... 7
- ו. ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה..... 8
- ז. יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה..... 11
- ח. יום אחד יום המיוחד טעון כרוז..... 12
- הדרן עלך אותו ואת בנו..... 13
- פרק ששי..... 13
- א. כסוי הדם נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין אבל לא במוקדשין..... 13
- ב. ונוהג בחיה ובעוף במזומן ובשאינו מזומן..... 14
- ג. ונוהג בכוי מפני שהוא ספק ואין שוחטין אותו בי"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו..... 15
- ד. השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה..... 16
- ה. שחט חיה ואח"כ שחט בהמה פטור מלכסות בהמה ואח"כ חיה חייב לכסות... 17

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ו. כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו.
18

ז. דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אלמא דגריר ומכסי ליה.....19

דף פג.

א. בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו ... משום דה"ל לאו שאין בו מעשה

כבר התבאר במסכת פסחים דף פד: ובסנהדרין דף סג. ובמכות דף טז. שצריך אדם¹ להשתדל שלא ישאיר כלום² מבשר³ הפסח עד בקר שנאמר (שמות יב פסוק י) וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וְכֵן בַּפֶּסַח שְׁנֵי שְׁנָאִמְרָ (במדבר ט פסוק יב) לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר. וי"א⁴ שאסור להותיר ממנו אחר חצות, ואם הותיר נעשה נותר⁵. וי"א⁶ שלא נעשה נותר ועכ"פ מצוה לאוכלו עד חצות.

¹ רמב"ם שם הלכה יא ועיין אלה המצוות ל"ת קב (לאו שלא תותירו בשאר קדשים) אם לאו זה נוהג בנשים דאפשר דלאו שאין לוקין עליו שהזמן גרמא אין לנו מקור שנשים חייבות עליו, אבל עכ"פ ודאי אסור להם להותיר משום הלאו דלא תותירו דשאר קדשים (דכו אין הזמן גרמא) וכ"כ במנחת מצוה ח אות ה ואות ז אבל החינוך כתב כאן מצוה ח להדיא דנוהג בזכרים ובנקבות בזמן הבית.

² בחינוך מצוה ח הוסיף מילת "כלום" ועיין מנחת חינוך שם אות א הביא מספר מוצל מאש בסי' נא דס"ל דכיון דנותר אינו לאו דאכילה א"כ שיעורו בכל שהוא והא שם חלק עליו וס"ל דשיעורו בכזית דשיעורין הלכה למשה מסיני דהוה כזית אבל בלא"ה אין נפק"מ למעשה לענין האיסור להותיר כיון שאין לוקין על לאו זה ואיסור יש גם על חצי שיעור.

³ וקצת צ"ע דבגמרא פסחים פג ע"ב מוקי המשנה דהגידין ישרפו היינו שמנו של גיד, ובאמת הוא רבוא דעומד תחילה לשריפה ומ"מ חל שם נותר כיון דמן התורה חזיא כפירש"י שם, ואמאי השמיט הרמב"ם פי"ט מפסולי המוקדשין ה"ט דין זה דשמנו של גיד ישרפו

⁴ ביאור הלכה סימן תעז ד"ה ויהא זהיר וכו'

⁵ עיין פסחים קב: ועא.

⁶ דיש מהראשונים שכתבו דאפילו לר"ע הוא רק לענין דאורייתא אבל משום הרחקה מודה דאסור לכתחלה לאחר יותר מחצות וכדאיתא ברמב"ם שם פ"ח ה"ו וכ"כ הגר"א בביאורו בה"ל שם ועיין אור שמח חמ"ן ומצה פ"ו ה"א שרק בתורת פסח אינו נאכל אלא עד חצות, אבל עדיין עליו דין של סתם קדשים שנאכלים מן התורה כל הלילה, אלא שאינו יוצא אחר חצות ידי חובת אכילת פסח.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם השאיר ממנו בין בפסח ראשון בין בפסח שני עבר בלא תעשה⁷, ואינו לוקה על לאו זה שהרי⁸ ניתק לעשה שנאמר (שמות שם) וְהִנָּחְתָּ מִמֶּנּוּ עֵד בְּקֶרֶן בַּיֵּשׁ תִּשְׁרְפוּ, ועוד שאין בו מעשה.

ולאו זה מוטל על כל בני חבורה שצריכים להשתדל שלא ישאר עד בוקר אמנם כל אחד שגמר אכילתו מותר לו לצאת ואין צריך להמתין על חבריו ואפשר שכיון שהניח האחרים אוכלים לא חל עליו הלאו דבל תותירו⁹, ודוקא שהניח גדולים בני דעה אבל הניח קטנים, כיון שהם אינם בני דעה בודאי החיוב עליו, דעליו מוטל להשגיח שלא יוותר, ואין סומכין על קטנים, שהם אינם בני דעה ואסור לסמוך עליהם¹⁰.

ב. וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו

עוד התבאר במסכת מכות שם שכל העובר¹¹ על לאו שיש בו מעשה כגון אוכל בשר בחלב או לובש שעטנז, לוקה עליו, אבל לאו שאין בו מעשה כגון הולך רכיל, ונוקם ונוטר, ונושא שמע שוא, אינו לוקה. מפי השמועה למדו שכל מצות לא תעשה שאין בה מעשה אין לוקין עליה חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חבריו בשם, שלשה לאוין אלו אי אפשר שיהיה בהן מעשה כלל ולוקין עליהן.

ג. אבל שני גידין משתי ירכות משתי בהמות סופג שמונים ... אבלו ואין בו כזית חייב

⁷ ובאמת עובר בשני לאוין לאו זה ולא כללי דכל הקדשים דלא תותירו והרמב"ם לא הזכירו כיון שאין נ"מ למעשה כיון שאין לוקין וכ"כ במנ"ח כאן אות ה.

⁸ עיין פח"י מפסולי המוקדשין ה"ט תמה הכסף משנה על הרמב"ם למה לא כתב הטעם דהוי לאו שאין בו מעשה, ותירץ בדוחק, ובמשנה למלך כתב דטעם זה דניתק לעשה משכחת לה בביטול האפשרות לקיים העשה דלוקין על הלאו, א"כ טפי הוה ליה להרמב"ם למינקט הטעם דשאין בו מעשה שהוא כולל כל החלוקות, ולא משכחת לה מלקות דאין בו מעשה כלל, וצריך תלמוד ובמנ"ח אות ח כתב דכיון ששייך מעשה בלאו זה כגון שפסל הקרבן אחר הקרבתו ששייך בו נותר או שזרקו לים ועי"ז מנע מעצמו האפשרות לאכול הרמב"ם כתב מילתא דפסיקתא דהוי לאו שאין בו מעשה ועיי"ש עוד

⁹ כסף משנה שם פ"ט ה"ו בשם הר"י קורקוס

¹⁰ מנחת חינוך מצוה ח אות ג

¹¹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח הלכה א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

איסור גיד¹² הנשה נוהג בבהמה וחיה טהורים ובכוי¹³ בירך ימין ובירך שמאל ולוקה¹⁴ על אכילתו בכל שהוא אם הוא כברייתו ואם לאו רק בכזית. ודוקא באכלו בבת אחת אבל אכלו מעט מעט אע"ג דאכלו בכדי אכילת פרס¹⁵ אינו לוקה¹⁶, וי"א¹⁷ דלוקה גם בבה"ג.

אכל כזית¹⁸ מגיד של ימין וכזית מגיד של שמאל, או שאכל שני גידים כולן אף על פי שאין בהן כזית אם אכלן בשתי התראות ואף על פי שהיא אכילה אחת ולא הפסיק¹⁹, לוקה שמונים. אכלן בהתראה אחת י"א²⁰ שאינו לוקה אלא אחת, וי"א²¹ שלוקה שתיים.

ד. בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו ...
ואלו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה ... במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיעו בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד

¹² שו"ע יו"ד סי' ס"ה סעי' ה' ו'

¹³ אפי' לדיעה (חולין פ') שהוא נחשב בריה בפ"ע, כיון שכף שלו עגול. וכ"ש לדיעה דהוא ספק בהמה ספק חיה דנוהג ממ"נ (ב"י שם ממ"נ בריתות כא א')

¹⁴ מאכ"א פ"ח ה"ב

¹⁵ דכיון דגיד הנשה איסורו חידוש הוא אין לך בו אלא חידושו ונ"מ לפסולי עדות וקידושי אשה ונולכאורה נ"מ נמי בנתערב כזית בכא"פ דהיינו בד' ביצים דאינו בטל ולוקה מן התורה כביו"ד צ"ח עיי"ש בב"י הכא מדאורי' יבטל דאין שייך צירוף ואין שייך טע"ע ונ"מ בנשפך וכעין מש"כ הט"ז יו"ד ק' ס"ק ה' וצ"ב ועיי"ש במשב"ז דהסתפק דאפשר דאין חצי שיעור אסור בגיה"נ דסברת איסור חצי שיעור הוא משום דחזי לאיצטרופי כשישלים לכזית והכא גם אם ישלים אינו חייב אלא דווקא באוכלו בב"א אמנם אפשר דחזי לאיצטרופי הפירוש דראוי לאכול כל השיעור בבת אחת, על כן גם כאן אסור חצי שיעור. ועיין מנ"ח אות ה' דבשורת שאנת אריה הל' חמין סוף סי' פ"א מבואר מדבריו דחצי שיעור דוקא אם חזי לאיצטרופי בכדי אכילת פרס אסור

¹⁶ משב"ז ס"ה ס"ק ד'

¹⁷ ערוה"ש שם סעי"ב ז

¹⁸ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה ג ומ"מ שם ועיין צ"פ

¹⁹ רמב"ם שם פרק יד הלכה ז

²⁰ מ"מ שם ח הלכה ג

²¹ עיין צפנת פענח שם ומעשה רקח שם יד הלכה ז דאפשר דחשיב כשני גופים שלוקה בהתראה אחת ולפי"ז מובן אמאי נקט הרמב"ם גיד ימין וגיד שמאל ולא הזכיר בשתי התראות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת ע"ז דף ד': שבארבעה זמנים²² בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו ולומר לו²³, כבר מכרתי אמה או בתה לאחר לשחוט, כדי שימתין זה האחרון ולא ישחוט עד למחר, כיון שדרך הוא שכל מי שקונה בהמה באותו יום שוחטה מיד, ואלו הם: ערב פסח, וערב עצרת, וערב ראש השנה²⁴, וערב יום טוב האחרון של חג, אבל ערב סוכות, וערב שביעי של פסח הרי הם כשאר ימות השנה²⁵.

ואם לא²⁶ הודיעו שמכר, שוחט ואינו חושש, בין קנה מישראל בין קנה מעובד כוכבים, ואם נודע לו אח"כ שנשחטה אמה או בתה היום, הוי מקח טעות ודוקא שמוכר שניהם ביום אחד.

ואם מכר האחד²⁷ לחתן והשני לכלה, אפי' אם מוכר בשני ימים צריך להודיעו, שודאי שניהם שוחטין ביום אחד.

בימינו שדרך הקצבים לקנות בהמות הרבה²⁸, ולשוחטן ביום אחד א"כ הרי הם כחתן וכלה שאפילו מכר בשני ימים צריך להודיעם, ולכן אם מכר אותו ואת בנו לאותו קצב

²² שם סעי' ז

²³ דעת הט"ז ס"ק ו' דהא דצריך להודיע בד' פרקים היינו אם מכר הראשונה בפירוש לשחיטה, או אמרין דכוונתו לאותו יום משמע, דמסתמא אין צריך להודיע דדלמא לאו לשחיטה קנאו, עכ"ד. ולא משמע כן מלשון רש"י במתניתין כאן (פ"ג ע"א ד"ה בארבעה פרקים בשנה) ובמסכת עבודה זרה דף ה' (ע"ב ד"ה בהני ד' פרקים). וזה לשון הרא"ש פרק אותו ואת בנו (סי' ו'), בד' פרקים הללו סתם קונה בהמות בזמנים הללו קונין על מנת לשחטן ערב יום טוב כו', עכ"ל. והוה ליה למימר סתם קונה בהמות לשחיטה כו' על ערב יום טוב הוא. וכן משמע מחידושי הרשב"א שכתב אקונה בשאר ימות השנה סתם ולא פירש לשחיטה שאין צריך הקונה הב' לחוש מן הסתם אלא בד' פרקים, עכ"ד בדף פ"ה ריש ע"ב (פ"ב ע"א ד"ה מתני' שנים שלקחו). וכן משמע דעת שלחן ערוך (סעיף ו') והב"ח (ד"ה ומ"ש או מכרה לאחר לשוחטה היום אם הוא באחד מד' זמנים) והפרישה (אות ח') וכן כתב הש"ך (ס"ק י'). וצריך לומר דהא דתנן אמה מכרתי לשחוט, היינו דסתם המכירה היא לשחוט. תבואות שור שם

²⁴ ט. בכל הדפוסים נדפס וערב יום הכפורים, אבל ברור בהחלט שהוא טעות הדפוס, ומשנה מפורשת הוא בחולין דף פ"ג ע"א, וכן הוא בטור ובשו"ע, ויש לנו בעזה"י השמ"ח דפוס ראשון שרבינו המחבר הדפיסו בחייו, ושם איתא בראשי תיבות כזה י"ה, וכנראה שהמדפיס טעה בין אות י' לאות ר'. וש"ב אחד רצה לפרש שהכוונה היה לכתוב הראשי תיבות של "יום הדין דקאי על ראש השנה. אבל נראה יותר כנ"ל שרבינו כתב ר"ה והמדפיס טעה בין אות י' לאות ר', מפני שרואין בכל הספר שרבינו המחבר מעדיף לכתוב לשון הראשונים ולשון חז"ל. וכבר קדמני הדרכ"ת בסימן זה אות ל"ד, וז"ל, וראיתי לחכם אחד שכתב שהדבר ברור שהוא טעות הדפוס בשמלה חדשה וצ"ל ערב ראש השנה וכו' ודבריו מוכרחים, עכ"ל.

²⁵ כיון שבערב סוכות מרודים כולם בסוכה ולולב ואין פנאי להכין כ"כ ליו"ט וערב שביעי של פסח כיון שאין שביעי של פסח רגל בפני עצמו אין רגילים לשחוט כ"כ הרבה (שמלה חדשה שם ז)

²⁶ שם

²⁷ שם סעי' ח

²⁸ ודאי דבימי חכמי התלמוד ז"ל מתוך שלא היו רגילין כל כך בבשר, כמו שאמרו בחולין דף פ"ד (ע"א), ואפילו בשבת אמרינן במה מענגו כו' עיין שם (שבת) דף ק"ח (ע"ב). ואם כן, אפילו מכר להשנים אותו ואת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

או אפילו לשני קצבים, ומנהג המקום לשחוט באותו היום צריך להודיעם ואם לא הודיעם הרי הוא מקח טעות והכל לפי דרך ומנהג המקום.

גוי שמכר²⁹ שתי בהמות ואחר כך אמר, מסיח לפי תומו, שהן אותו ואת בנו, אינו נאמן במה שאמר לאחר שמכרם ויצאו מתחת ידו אבל קודם שמכרם אפילו אינו מסיח לפי תומו ואפילו מתכוין כדי שיקנו ממנו יותר נאמן ואם הגוי נאמן בעיניו בין אם הם תחת ידו ובין אם מכרם כבר נאמן.

בהמה שנשחטה³⁰ אמה או בתה היום ונתערבה באחרות ואפילו הרבה אסורות כולם בשחיטה היום³¹ ואם צריך לשחוט מהם היום, כיצד תקנתו, יצוה לגוי שיכס ויפורם שלא בפני ישראל³² עד שלא ישארו כלל במקום קביעותן ויקח מהם³³ אחד אחד וישחוט, ושנים הנותרים בסוף אסור לשחטם היום.

בנו יכול לומר לו אין לך צורך לשחטו היום, כי אם בד' פרקים. אבל האידנא דשכיח בשרא בכל יומא וכל שכן בשבת, נראה פשוט דאפילו בשאר ימות השנה לא מצי המוכר למדחייה, וכל שקנאו עת צורכו לשבת וכדומה לפי הנהגו ולא הודיעו שמכר האם יום זה לשחיטה, הוה מקח טעות לפי ראות עיני הדיין. תבואות שור

כד

²⁹ שם"ח שם סעי' יא

³⁰ שם סעיף יב

³¹ משום שבעלי חיים חשובים ואינם במלים ברוב וכן משום שהוא דבר שיש לו מתירין שהרי יכול לשחטם

מחר

³² שאם ישראל רואה לא מהני שעדיין יחשב קבוע שהוא כמחצה על מחצה

³³ דכל דפריש מרובא פריש. ועיין פתחי תשובה ס"ק וז"ל "קשה לי דהא אותו ואת בנו הוא דבר שיש לו מתירין ולא אמרינן ביה כל דפריש מרובא פריש כמ"ש המג"א בס"י תקינ' ס"ק יג. ומצאתי בתשובת נודע ביהודה תניינא יו"ד ס"ח בהנהגת מכן המחבר שהביא קושיא זו בשם אביו ז"ל בספרו צ"ח ביצה דף י' והוא נר"ו כתב ליישב עפ"י שם"ח סימן שכ וכן הוא לקמן יו"ד סימן ק"ב ס"ד בהנהגת דכל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב במיל אף ע"פ שהוא דשיל"מ א"כ י"ל דמירי שנתערב האם קודם שחיטת הבת דלא ניכר האיסור קודם התערובת ומ"ש בש"ע בהמה שנשחטה כו' ונתערב. הכוונה שנתערב כבר קודם השחיטה עכ"ד. אכן ראיתי בתשובת חות יאיר ס"י קלג' שכתב דבכה"ג דנתערבה האם באחרת תחלה ואח"כ שחט בתה מותר אח"כ לשחוט מן התערובות בלא נכבשינהו כי דבר שיש לו מתירין פשיטא לא הוי אלא אפילו חשיבות דבעלי חיים לא מהני אחר דבשעה שנתערב לא היה בו שום איסור והביא דבתוס' תמורה דף ל' (בסוף ד"ה ואידך) נראה דסגי בנ"ד שמפריש בהמה אחת ושוחט כל האחרות דכיון שאיסור לא היה מבורר קודם תערובתו רק לאחר התערובת נולד האיסור סמכינן אברירה. וכ"ש אם שחט תחלה אחד מן התערובות שמותר אח"כ לשחוט הבת. וע"ש בחו"י עוד שפקפק על עיקר דין זה אף שנתערב אחר ששחט הבת ודעתו דחד בתרי בטל ולא צריך כלל לכבשינהו ואף כי הוא בעל חי גם דשיל"מ מ"מ לא החמירו חכמים רק בדבר האסור מחמת עצמו משא"כ בזה דלא אירע שום דבר בבהמה זו רק מחמת שחיטת אמה או בתה היום לא חמירא בחומרת בע"ח דשיל"מ. ובה"ג למעמיה אזיל דס"ל לאסור האחרון באכילה בו ביום ולכך סמכין הבה"ג לשני הדינים להדדי וכן הביאם הרא"ש (פרק או"ב סימן ה') משא"כ לדעת הרמב"ם דכוותיה אולא שיטת הש"ס פכ"ה ד' קט"ו דבאכילה שרי א"כ פשוט שאין מקום לומר בזה חשיבות בע"ח ודבר שיל"מ אחר דאין כאן דבר האסור כלל רק דרחמנא אזהר שלא לשחטה ובאם נתערבה במילה ברוב ולא נקרא דם איסור על דבר שנתערב כלל ועוד אחר דקיימינן כו' ועיין בתשובת חת"ס סוף סי' שז"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

**ה. בארבעה פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו ...
ואין לו ללוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת
מת ללוקח ... העמידו חכמים דבריהם על דין תורה דאמר
רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות**

כבר התבאר במסכת עירובין דף פא: שערב שמיני עצרת³⁴ שהוא חג בפני עמו ומרבין באכילת בשר, וערב יום טוב הראשון של פסח, וערב העצרת, וערב ראש השנה הם מ"ארבעה הפרקים שמשחיטין את הטבח בעל כרחו" כלומר שהעמידו חכמים דבריהם על דין תורה שדבר תורה מעות קונות, אלא שחכמים תיקנו קנין משיכה במטלטלין, ובזמנים אלו לצורך אכילת בשר לחגים קבע חז"ל שמעות קונות, שאם היה לטבח שור שזה מאה, ולקח מהלוקח דינר כדי ליתן לו בשר כשישחוט, גם אם לא שילם הכל ולא עשה משיכה על השור, כיון שנתן להטבח דינר על בשר, כבר קנה. ומשחיטין אותו בעל כרחו, כדי ליתן הבשר ללוקח, וצריך הטבח לקיים מכירתו, ואף על גב שיפסיד שאין לו קונים לקנות ממנו מותר הבשר³⁵. ומשום כך אם מת השור, מת ללוקח, שהרי הוא שלו, ומפסיד הדינר ששילם למוכר.

אבל בעי"ט הראשון³⁶ של סוכות שטרודים במצות סוכה ולולב וי"ט אחרון של פסח שאינו חג בפני עצמו וערב יום הכפורים שאוכלין בשר עוף לא העמידו דבריהם על דין תורה ואינו קונה במעות בלבד אלא במשיכה. (או שאר דרכי קנין)

³⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ קצט ג

³⁵ סמ"ע שם ז

³⁶ סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ולמדו מכאן לכל דבר מצוה הנותן מעות על יין לקידוש, או חלת לחם בערב שבת קנה, וכן מי שקנה אתרוג במעות³⁷. ויש שחילק ביניהם יין לקידוש קנה, אתרוג לא³⁸. אבל יש שפקפקו בכלל בדמיון זה לזה דאין לדמות דבר לדבר³⁹.

ו. ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיף בעליה

כבר התבאר במסכת קידושין דף כו. ודף כח. ולעיל דף מו: שדבר תורה⁴⁰ מעות קונות אף במטלטלין⁴¹, אבל חכמים תיקנו⁴² שלא יקנו מטלטלין בכסף⁴³, גזירה שמא לאחר שיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו הלוקח,

³⁷ הנהגות ר' עקיבא איגר, אורח חיים, תרמט ב

³⁸ שו"ת חלקת יואב, ח"א, קונטרס קבא דקשייתא, אות סא וטעם נתן לדבר: בעצם, בארבעה הפרקים הרי אין מקום לכל התקנה של קנין משיכה. טעם התקנה הוא: שמא יאמר לו המוכר נשרפו חטיף בעליה. טעם זה שייך כשמכר לו דבר מסויים, אבל כשקנה בדינר בשר מבהמה כשהיא חיה, הרי אין כאן דבר מסויים שנחוש שהמוכר לא יטרח בהצלתו. אלא שמכל מקום "לא פלוג רבנן" ובכל אופן אמרו שמעות אינן קונות. ואם כן הרי לא מצינו שבמקום מצוה העמידו על דין תורה, אלא במקום "לא פלוג" בלבד, אבל לא במקום שפוגעים בגוף התקנה. יין לקידוש אף הוא אינו דבר מסוים ויש לדמותו לארבעה הפרקים, אבל כשקנה אתרוג ידוע, שגוף התקנה חלה עליו, שמעות לא יקנו מבלי משיכה, באופן כזה לא מצינו שהתקנה תתבטל במקום מצוה.

³⁹ הגר"א בחו"מ קצט מובא שם ב ערוך השולחן חושן משפט סימן קצט סעיף ה וכתב שם "ועוד דבבשר לא היה אפשר לו להלוקח לעשות משיכה דהרי לא ישחוט אותו הטבח עד שיקבץ כל מעותיו ודעת הטבח לשוחטו ביום טוב ולכן החמירו חז"ל בזה אבל ביין לקידוש היה לו למשוך מע"ש ואולי דלכן לא תקנו חז"ל דיקנה מעות בבשר גם על שבת דהרי גם בשבת מצוה לאכול בשר אלא משום דבשבת בע"כ יהיה השחיטה בע"ש והיה לו למשוך משא"כ ביום טוב יכול לשחוט ביום טוב ואין זה ראייה כל כך דביו"ט יותר חובה לאכול בשר דאין שמחה אלא בבשר ומ"מ לדינא העיקר כמ"ש בשם הגר"א".

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם קצח א

⁴¹ וכתב הסמ"ע בשם רש"י דילפינן מקרא דונתן הכסף וקם לו, ובשם הר"ן כתב דסברא הוא משום שרוב הקנינים בכסף

⁴² וכתב הסמ"ע שם"מ לחומרא לא עקרו חכמים קנין מעות, ונ"מ שאם קידש המוכר אשה במעות שקיבל מן הלוקח, מקודשת, ועי' פת"ש סק"א, וכתב בנה"מ שלא הוצרך הסמ"ע לזה אלא לדעת הפוסקים שאסור למוכר להשתמש בדמי המקח (עי' פרק ג), אבל למ"ד שמותר להשתמש בדמי המקח, פשיטא דחז"ל לא עקרו קנין מעות של המוכר, וסיים שלאחר שקיבל מי שפרע ודאי שאינו יכול לקדש במעות (ויש להסתפק אם הקידושין מתבטלים למפרע), ובחידושים סק"א הוסיף הנה"מ בשם רב האי גאון בספר המקח שאם היה החפץ תחת יד אחר ואמר המוכר לנפקד תן החפץ לפלוני, ונתן לו הלוקח מעות, דאמרינן תן כוכי, שהרי אסור לו לחזור בו מטעם מי שפרע, וחשוב כחוב דאמרינן תן כוכי, ובאומר זכה אין המוכר יכול לחזור כמבואר בסימן רלה סעיף כג (עי' פרק א), ואם היה בפני הלוקח, אף הלוקח אינו יכול לחזור, מדין מעמד שלשתן.

⁴³ במשפ"ש סימן רד ובתשובתו ח"ו סימן רכג כתב שבזמננו"ז אם נתן כל המעות קונה מדין סיומתא, והביא שהסכים עמו בעל שו"מ בתשובה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

יאבד החפץ באונס, כגון ע"י דליקה או ליסטים מזוין, ויתמהמה המוכר ולא יציל⁴⁴, וי"א⁴⁵ שאם המטלטלין מונחים במקום שאין לחוש לדליקה קונה בכסף בלבד⁴⁶.

יש אומרים⁴⁷ שאם התנו בפירוש שיקנה מטלטלין בכסף בלבד, קנה.

ולכו"ע הקונה⁴⁸ במעות באופן שאינו מצוי לא עקרו חז"ל קנין כסף, ולא גזרו בזה שמוא יאמר לו נשרפו חטיף, שבדבר שאינו מצוי לא גזרו רבנן⁴⁹.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁵ רמ"א שם, והש"ך כתב דלא משמע כן מדברי הפוסקים והכריע דלא כהרמ"א, ועי' נה"מ סק"ה, ובפת"ש כתב דה"ה אם היו מבוטחים בחברת בטוח, אף על פי שלא יפסיד מכך, לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין, ואינו קונה בכסף, עיין שם.

⁴⁶ ובנה"מ סימן קצו הביא בשם הפני יהושע שכתב שבמקום שלא עקרו קנין מעות לא תיקנו משיכה ואינו קונה במשיכה, והנה"מ שם חולק וסובר שבכל אופן קונה במשיכה, ובמשפ"ש הביא בשם המנה"ח מצוה שלו שהוכיח כהפנ"י, וגם המשפ"ש הוכיח כהפנ"י, ובקו"א שם כתב דצ"ע בטעם הדבר, ומדברי הר"ן מוכיח כהנה"מ, עיין שם, ועי' דברי חיים דיני מכירה סימן י, ובאמרי בינה קונטרס הקנינים סימן יב כתב שקנה אף במשיכה.

⁴⁷ ברמ"א סימן קצח סוף סעיף ה כתב דתנאם קיים, והוא מדברי הב"י, כמו שמצינו בסימן קצ סעיף ח גבי קנין כסף בקרקע במקום שכותבין שטר, דמדינא אינו קונה, ואפ"ה מועיל תנאי שיקנה בכסף בלבד, ובד"מ כתב דלא דמי דהתם לא תיקנו חכמים שלא יקנה בכסף, רק במקום שנוהגים לכתוב שטר (נראה כונתו שהוא משום דלא סמכא דעתיה דלוקח, ולכן אם הלוקח מתרצה לקנות קונה), אבל במקום שהוא תקנת חכמים שלא יקנה בכסף, אימא דלא פלוג בתקנתן, ע"כ, ומ"מ הביא הרמ"א דעת הב"י להלכה בלא שום חולק.

ועיין דו"פ שהדין נראה אמת, דמאחר שתיקנו חכמים לטובת הלוקח, והוא אומר אי אפשרי בתקנה זו, כגון זה שומעין לו, עיין שם. ולכאורה נראה דכיון דהתקנה היא לטובת הלוקח, ויכול להתנות מדין אי אפשרי בתקנת חכמים, הרי שרק הלוקח יכול לוותר ולהתנות, אבל לגבי מוכר לא שייך לומר אי אפשרי, אבל בסמ"ע סק"א כתב דבין שהתנה הלוקח ובין שהתנה המוכר ושתק הלוקח, כשהתנה כן בתחילת המקח, והש"ך שם חולק וסובר דלא מהני תנאי לקנות בכסף בלבד במטלטלין. ובקצה"ח סק"ג הסכים לדעת הב"י והרמ"א, וכן נראה מדברי הנה"מ חידושים ס"ק יז, וכ"כ בפת"ש בשם שער משפט ובמהנ"א ה' קנין מעות סימן א הסכים ג"כ לדעת הרמ"א.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ קצט א

⁴⁹ וכתב באמרי בינה קונטרס הקנינים סימן יג שאין ללמוד מעצמנו לחדש מילתא דלא שכיחא, ואין לנו אלא מה שאמרו חז"ל דהוי מילתא דלא שכיחא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ולכן הקונה מטלטלין במעות שיש בידו, בלא מניין ובלא משקל, ולקחם המוכר ולא דקדק לידע מנינם⁵⁰, נקנה החפץ ללוקח. שזה דבר שאינו מצוי, וי"א שאפילו הלוקח ידע מנינם אלא שהמוכר לא דקדק במנינם⁵¹.

וכן המוכר⁵² מטלטלין בקנין גמור ונתחייב הלוקח בדמיהם, ושוב קנה המוכר מאת הלוקח חפץ אחר והקנה לו בחוב שיש לו עליו מהמקח הקודם, נקנה לו החפץ⁵³ בקנין מעות בלבד, שגם זה דבר שאינו מצוי, ולא גזרו בו רבנן. אלא שיש אומרים⁵⁴ דמ"מ מלוה הוא ואין קונים במלוה⁵⁵, אבל קונה בהנאת מחילת החוב⁵⁶.

⁵⁰ ועיין בנה"מ סק"א שאם המעות ידועים אבל הפירות אינם ידועים, נחלקו בזה הסמ"ע והט"ז בסימן רכז סעיף יט גבי אונאה בדין פירות אכסרה, ולהט"ז לא הוי דבר המצוי, ולא גזרו רבנן, והכריע הנה"מ כדעת הט"ז (וכן נראה מדברי רעק"א, ובכנה"ג כתב בשם מהרש"ך דלא קנה, ועי' בעצמות יוסף), וסיים הנה"מ דהיינו דוקא כשאין המדה ידועה, שזהו דבר שאין אדם יכול לכיין במחשבתו, ולכן חשיב דבר שאינו שכיח, אבל במה שאין שומתו ידועה הוי דבר השכיח, שאדם יכול לשער במחשבתו בערך כמה שוה, ועי' אבן האזל בהשמטות לה' מכירה, בסמ"ע סימן רג סק"ב כתב דה"ה כשקונה בחפץ ואין המוכר יודע שווי החפץ קונה מדין כסף, כשם שקונה במעות בלא מניין, ובנה"מ שם סק"א תמה וכתב דלא דמי, דבחפץ שרואהו יכול לשומו בדעתו בראיה בלבד, משא"כ במעות שבידו לא שייך אומד ושומא.

⁵¹ כך סיים הרמ"א והב"י מסתפק אם זה אליבא דכו"ע, ומדברי הסמ"ע נראה שזה אליבא דכו"ע.

⁵² שו"ע ונו"כ שם ב

⁵³ וכתב הסמ"ע בשם המ"מ דעשו חז"ל כאילו המכר הראשון בעין והחליפו במקח זה, ודעת הב"ח דהיינו דוקא כשהחפץ שמכר הוא בעין, ועי' להלן, ובמחנ"א ה' קנין מעות סימן ד כתב שאם התנו שיתן לו המעות מיד, חשיב כקונה בחפץ וקנה, דכיון שמכר ע"מ ליתן הדמים מיד ואם לא יתן לו המקח חוזר, חשוב כאילו המקח עדיין ביד המוכר, ובסימן ז שם כתב המחנ"א שהנותן מעות לחבירו שיתן לו חטים, ואח"כ אמר לו המוכר שיתן לו יין בעד הדמים ונתרצו ביניהם, שקנה היין למשפ"י, ובמ"ש הבי"י הטעם דבחוב מחמת מכר הוי מילתא דלא שכיחא ואוקמוה אדאורייתא, תמה המחנ"א דמדין תורה אינו קונה במלוה, אלא היינו טעמא דבכח"ג לא חשיב מלוה, אבל אינו אלא ככסף, עיין שם, ועי' משפט שלום.

⁵⁴ רמ"א שם

⁵⁵ וביאור הדבר, שבסימן רד סעיף י דעת המחבר כהרמב"ם שהקונה במלוה דינו כקונה בכסף, ובקרקע קונה קנין גמור ובמטלטלין קונה למי שפרע, והרמ"א שם סובר כדעת הטור בשם הרא"ש שאין קנין במלוה כלל, לא בקרקע ולא למטלטלין אף למי שפרע, כי אם כשקונה בהנאת מחילת מלוה קונה בקרקע קנין גמור ובמטלטלין למי שפרע, וכל זה בחוב מחמת הלואה, אבל בחוב הבא מחמת מכר, דעת המחבר בסימן קצט דכיון שקונים במלוה סתם, לכן בחוב הבא מחמת מכר דינו כקונה בכסף, וכיון דלא שכיח לא גזרו בו רבנן וקונה קנין גמור, והרמ"א לשיטתו דאין קנין במלוה, גם בחוב הבא מחמת מכר, סו"ס מלוה הוא, אבל כשקונה בהנאת מחילת מלוה שמודה הרמ"א שדינו בכסף, ולכן בהנאת מחילת חוב מחמת הלואה קונה למי שפרע, ובהנאת מחילת חוב מחמת מכר קונה קנין גמור, כיון דלא שכיח לא גזרו בו רבנן, בנה"מ סק"ב שהאריך לבאר דעת הרמב"ם ולחלק בין קידושי אישה במלוה לבין קונה במלוה, ועי' משפ"ש.

⁵⁶ עי' צמח צדק פסקי דינים שמסתפק בחוב מחמת מכר לאחר שזקפן עליו במלוה אם קונים בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ודוקא בחוב מחמת מכר, אבל בחוב מחמת הלואה, ומקנה לו תמורת החוב, הוא שכיח וגזרו בו⁵⁷ משום שמא יאמר וכו'.

ז. יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה

יום אחד⁵⁸ האמור באותו ואת בנו, היום הולך אחר הלילה. כיצד:

הרי ששחט ראשון בתחלת ליל ד', לא ישחוט השני עד תחלת ליל ה', ובתחלת ליל ה' מותר לשחוט אפילו אם שחט הראשון סוף יום ד', אבל לא ישחוט השני בבין השמשות שבין ד' וה', ואם שחט מותר באכילה⁵⁹ אבל יש לנדותו ולענישו על שנכנס לספק איסור דאורייתא, ואם שחט הא' בבין השמשות שבין ד' לליל ה', לא ישחוט⁶⁰ השני עד ליל ו', ואם שחט ביום ה' אינו לוקה⁶¹.

ואם נשחט האחד⁶² בבין השמשות של יום ד' ואחד בבין השמשות של יום ה' אין לאסור⁶³ הבשר ביום ה'.

י"א⁶⁴ שאם שחט האב בבין השמשות של ליל ד' מותר לשחוט הבן ביום ה' וי"א⁶⁵ שאסור ודינו כאם ובנה

⁵⁷ אבל בביאור הגר"א בסימן רד ס"ק יד כתב דרק הרמב"ם מחלק בין חוב הבא מחמת הלואה לבין חוב הבא מחמת מכר, אבל לדעת שאר פוסקים שהוא דעת הרמ"א שאין קונים במלוה כלל כי אם בהנאת מחילת מלוה, אין נ"מ בין מחמת הלואה לבין מחמת מכר, שאם קונה בחוב סתם, אינו קונה כלום לא בקרקע ולא במטלטלין אפילו למי שפרע, ובהנאת מחילת חוב, אפילו בחוב מחמת הלואה קונה אפילו במטלטלין קנין גמור, עיין שם, וצריך לומר הטעם דגם קונה בהנאת מחילת חוב הוא דבר שאינו מצוי ולא גזרו בו.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד מז סעי' ד שמלה חדשה שם סעי' ד

⁵⁹ דממ"נ אם בין השמשות יום וא"כ עבר על איסור אותו ואת בנו כיון שנחשב עדיין יום ד' א"כ יום ה' הרי הוא יום אחר ומותר לאוכלו ואם הוא לילה א"כ לא עבר על איסור כלל (שמלה חדשה שם)

⁶⁰ שבין השמשות ספק לילה הוא וא"כ יש לחשוש שכבר הוא ליל ה' ואסור עד ליל ו' ואם שחט אינו לוקה כיון שהוא ספק ואפילו שחט אותו ואת בנו באותו בין השמשות אינו לוקה כיון שבין השמשות ספק הוא שמא מקצתו יום ומקצתו לילה וא"כ מה ששחט ראשון היה במקצת שהוא יום ומיד אח"כ הוא לילה ואז שחט השני ומספק אינו לוקה (שם)

⁶¹ אמנם נראה שבכה"ג אסור באכילה עד ליל ו' כיון שאם עבר איסור דהיינו שבין השמשות היה ליל ה' א"כ אסור כל יום ה'

⁶² פמ"ג בשפתי דעת ס"ק ד

⁶³ כיון שיש ספק ספיקא שמא בין השמשות האחד היה יום והשני היה לילה (שם)

⁶⁴ כרתי ופלתי ס"א א שמכיון שבאב הוי ספק אם נוהג אותו ואת בנו א"כ הוי ספק ספיקא ומותר

⁶⁵ בתשובת זכרון יצחק סימן ק"א (מובא בפתחי תשובה ס"ק א) שהשיג עליו דהא קי"ל דבדבר שיש לו מתירין אין להתיר ממעם ספק ספיקא א"כ לענין איסור אותו ואת בנו לא מהני ספק ספיקא להתיר דהא יש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דף פג:

ח. יום אחד יום המיוחד טעון כרוז

כבר התבאר במסכת ע"ז דף ד: שהלוקח⁶⁶ בהמה אינו חושש שמא נשחטה אמה או בנה היום, ואפילו לשאול את המוכר אינו צריך⁶⁷. אבל אם ידוע לו שיש לבהמה זו אם או ולד העומדת לשחיטה, ראוי לשאול ולחקור עליה אם נשחטה או עתידה להישחט היום⁶⁸. ואפילו אם המוכר הוא גוי צריך לחקור אם מכרה לישראל כדי שיוכל לשאול אתו אם מתכוון לשוחטה היום, ואם אי אפשר לברר בין לקחה מישראל בין לקחה מגוי מותר לשוחטה באותו יום. והנזהר אפילו מן הסתם לברר תמיד כשקונה אם יש לבהמה אם או וולד ואם עתידה להישחט היום נקרא זריז ומהיר במצוות.

ואם ידוע שנמכרה היום האם או הוולד לשחיטה סתם יש למנוע מלשחוט עכ"פ באותו יום בלא בירור, אפילו אם אי אפשר לברר, ולמחרת אפשר לשחוט וא"צ לחשוש שמא גם הקונה השני שמרה לשחוט למחרת שא"כ אין לדבר סוף.

וכל זה בלוקח אבל על המוכר להזהיר הלוקח ולהודיעו⁶⁹ אם שחט האם או הבן היום, או אם מכרה לאחר⁷⁰ לשחטה היום, ואפילו אם מכר האם או הבן יום או יומים קודם כל שיש לחשוש שתזדמן שחיטתו ביום אחד צריך

לו מתירין לאחר שתחשך ועיין במשנה ברורה סי' תצו ס"ק יא דמשמע דס"ל דמקילינן בספק ספיקא אף בדבר שיש לו מתירין

⁶⁶ שמלה חדשה סעי' ה

⁶⁷ כיון שישנם הרבה ספיקות להתיר שמא אין לבהמה זו אם או וולד ואפילו יש לה אולי אינה עומדת לשחיטה ואפילו עומדת לשחיטה מניין לנו שעומדת לשחיטה היום אולי תשחט בעוד עשרה ימים ולכן מותר אפילו בלא בירור (שם)

⁶⁸ כיון שאין כאן אלא ספק אחד מתי עתידה להישחט לכן ראוי לשאול (שם)

⁶⁹ ואם לא הודיע ללוקח אין הלוקח יכול לטעון שהיה זה מקח טעות כיון שלא פירש בקנין שרוצה לשחוט היום וא"כ יכול המוכר לומר לו לך שחוט למחר אבל אם היה ידוע למוכר שהקונה רצה לשחוט היום כגון ביום חתונתו הרי זה מקח טעות (שם)

⁷⁰ שם סעי' ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

להודיע לקונה, כדי שיוכל לברר יום השחיטה ולא יבוא לידי חילול שם שמים באיסור אותו ואת בנו.

הדרן עלך אותו ואת בנו

פרק ששי

א. כסוי הדם נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין אבל לא במוקדשין

כבר התבאר במסכת ביצה דף ז. שהשוחט היה⁷¹ או עוף מצות עשה לכסות את דם השחיטה, שנאמר (ויקרא יז פסוק יג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵצֵא צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמּוֹ וְכִסָּהוּ בְּעֹפֶר.

כסוי הדם⁷² נוהג בחולין ולא במוקדשין, בין קדשי המזבח בין קדשי בדק הבית. ואם עבר ושחטן אינו חייב לכסות את דמן.

⁷¹ שו"ע ונו"כ יו"ד כח ה

⁷² רמב"ם הלכות שחיטה פרק יד הלכה ב, שו"ע ונו"כ יו"ד כח א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכיון שהוא מצוה אחת ממצוות השם יתברך⁷³, צריך לברך עליה קודם עשייתה כמו בשאר כל המצוות, וקודם שמכסה צריך לברך, אשר קדשנו במצוותיו וצונו על פיסוי דם בעפר⁷⁴.
ואם לא בירך קודם כיסוי, י"א⁷⁵ שאין לברך אחר הכיסוי.
ובפעם הראשון⁷⁶ שמכסה מברך גם שהחיינו⁷⁷.
אבל על השחיטה אינו מברך שהחיינו, שהוא מזיק בריה ואין לברך שהחיינו על השחתת שום נברא⁷⁸.

ב. ונוהג בחיה ובעוף במזומן ובשאינו מזומן

נוהג בחיה ועוף למעוט בהמה שאינו נוהג בה.

ונוהג במזומן ובשאינו מזומן⁷⁹, בין צדן עתה בין שהיו מזומנים בידו כגון אווזים ותרנגולים. לא נאמר אשר יצוד אלא בהווה. הכיסוי הוא מצוה בפני

⁷³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷⁴ אף על גב דלא מצינו בשום מקום שמזכירין פרט המצוה בברכה אלא דרך כלל וא"כ היה די לומר על כיסוי דם לחוד מ"מ הכא שאני שעושה שני מצוות דהיינו כיסוי שלמטה מן הדם ושל מעלה וזה נלמד מן בעפר ע"כ צריך לומר בעפר להורות על שני המצוות. ט"ז שם ג. ואף דמכסין בשארי דברים (כמבואר בסעיף י"ג), הכל תולדה דעפר ושב לעפר, ובקרא כתיב (ויקרא י"ז, י"ג) וכסהו בעפר. כרתי ב

⁷⁵ שמ"ח שם ועיין תבו"ש שם ג

⁷⁶ שו"ע שם ב ושמ"ח שם אולם הפרי חדש הסכים שלא לברך שהחיינו בפעם ראשון על הכיסוי ועיין כנסת הגדולה בהנחות הטור הניה בצ"ע באות ז' ובפמ"ג שפ"ד ה כתב לכן יראה ודאי דאין להכניס עצמו בספק ברכה.

⁷⁷ צ"ע לפ"ז אמאי לא מברכין בציצית ותפילין ושאר מצוות שמתחנכים בהו וכן אין מברכין שהחיינו על קדושי אשה או נשואיה כמ"ש מהרי"ק שורש קכ"ח וכן על מזוזה כדלקמן ר"ס רפ"ט אלא ע"כ ס"ל דאפילו במצוה שמתחנכים בה אין מברכין שהחיינו כל שאין זמנה קבוע וכדעת התוס' והר"ן והרשב"א הנ"ל ומפרשי' היא דמקריב מנחות כמ"ש התוס' והרשב"א בחדושי' פ' כיצד מברכין דהיו כ"ד משמורות ואין מתחדשות יותר מב' פעמים בשנה וכיון שיש להן זמן קבוע מברך שהחיינו עכ"ל הא לאו הכי לא וא"כ ה"ה בכסוי וצ"ע. ש"ך שם ה. ונראה כי מצוה שחובת גברא על בני אדם שמחוייב לעשותו, כמו ציצית ותפילין, בזו אין לברך שהחיינו. ואף על פי שציצית אם אין לו ד' כנפות אין מחוייב (מנחות מ"א ע"א, טשו"ע סי' כ"ד סעיף א'), מכל מקום בעידן רתחא נענש עליו (מנחות שם). אבל אין מחוייב להמציא עצמו לשחוט ולבסות, ורובן של ישראל אינן שוחטין ומכסין, ולכך אם בא מצוה כזו לידו יברך עליו בשמחה. כרתי ג

⁷⁸ זה הטעם דחוק ולי נראה טעם אחר יותר מתקבל משום דשחיטה היא בידו ואינו מצווה לשחוט דהא יכול להיות לעולם בלא בשר או שישחוט אחר אבל בכסוי החיוב מוטל על כל אדם שרואה הדם לבסות. ש"ך שם

⁷⁹ משום דתנן גבי שלוח הקן דאינו נוהג במזומן קאמר גבי כיסוי דנוהג בין במזומן בין בשאינו מזומן. רדב"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

עצמה ואינו תלויה בשחיטה⁸⁰, לפיכך השחיטה כשרה אפילו הויד ולא כיסה⁸¹, אלא שעבר מצות עשה של כיסוי.

למרות שמצות כיסוי⁸² הוא כל זמן שירצה יכסה ולא דוקא מיד לכתחלה ודאי נכון לכסות מיד דחביבה מצוה בשעתה ושמא ישכח.

ג. ונוהג בכוי מפני שהוא ספק ואין שוחטין אותו בי"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו

כוי, שהוא⁸³ בריה בפני עצמו, והוא ספק חיה וספק בהמה, וכן הנולד מחיה שבא על הבהמה, דהוה ספק אי חוששין לזרע האב ודינו כחיה, או אין חוששין והוה ליה בהמה, וכן מה שקורין פופלי או טור או דוביא, בכולן מכסה מספק, ואינו מברך.

וכבר התבאר במסכת ביצה דף ח. ולעיל דף עט: שכוי⁸⁴ אין שוחטין אותו ביום טוב.

ואם עבר ושחטו אין מכסין את דמו ביום טוב, אפילו יש לו אפר או עפר תיחוח מוכן מערב יום טוב, מפני הרואים שלא יבאו להתיר חלבו שיאמרו

⁸⁰ וא"ל ממ"ש הרא"ש והביאו הטור סי' כ' דמצות כיסוי היא גמר מצות שחיטה דבאמת היא מצוה בפני עצמה אלא ששייכה אחר מצות שחיטה כמו תפילין של ראש עם של יד. ואין להקשות למה פסק בהג"ה סי' י"ט סעיף ד' שמותר לדבר בין כיסוי לשחיטה מאי שנא מסח בין תפילין לתפילין י"ל דבתפילין שייכה הברכה דשל ראש גם על של יד. מ"ז שם ב

⁸¹ מיהו היכא דהעם פרוצים במצות כסוי שאינם מכסים כדין או שאינ' מברכי' על הכסוי או על השחיט' יש לקנוס ולחייב מלקו' וגם יש לאסור השחיטה להעובר משו' מיגדר מילתא כן משמע מדברי מהרש"ל. ש"ך שם ג

⁸² וראיה משחט חיה לא יכסנה עד שיבדוק הריאה ואי הוה מצות עשה מיד איך עוקר מצות עשה בשביל בדיקת הריאה וכי תימא יש כח ביד הז"ל לעקור דבר מן התורה הוה להו לתקוני לכסות מיד ולברך אחר כך או בלא ברכה כי אין הברכה מעכבת ופשוט הוא דלא כמ"ש בכרתי ופלתי אות א' דביטל מצות עשה אם לא כיסה מיד וזה אינו כמ"ש. פמ"ג משב"ז יג

⁸³ שו"ע ונו"כ שם ג

⁸⁴ שו"ע ונו"כ שם ואו"ח תצה יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ודאי חיה הוא⁸⁵. ואם נבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר במוצאי יום טוב צריך לכסותו.

אם שחטו באמצע החצר⁸⁶, אפילו דם בהמה יכול לכסות אם יש לו אפר או עפר מוכן, מפני שהוא צריך לכסות כדי שלא יתלכלכו כליו בחצר, שהרי זה כגרף של רעי, ולכן גם הרואה שמכסה דם הכוי לא יטעה להתיר חלבו כי יודע הוא ג"כ שהוא עושה לנקוי חצרו.

והנולד מבהמה⁸⁷ שבא על החיה, אין לשחטו ביום טוב, ואם שחטו יכסה דמו, ומיהו בין ביום טוב בין בחול לא יברך על כיסויו.

ד. השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה

כבר התבאר במסכת ביצה דף ז: ולעיל דף לא. שהשוחט חיה⁸⁸ או עוף צריך להכין עפר כדי לכסות בו, ומלבד העפר שצריך לכסות בו את הדם מלמעלה, צריך להכין עפר תיחות, שעליו ישחוט את החיה או העוף, שיהיה מונח תחת דם השחיטה⁸⁹, ואם מצא עפר מוכן צריך להזמינו בפה, או יזמינו בידו⁹⁰, ויש אומרים⁹¹ שאינו צריך. אך העפר שמלמעלה לכו"ע צריך לתת לשם כיסוי⁹².

⁸⁵ ומזה הטעם אסור לשוחטו לתוך הכלי וליתן עפר מעט לתוך הכלי לקבל בו הדם כדי לכסותו לערב אף על פי שבחול מותר לעשות כן מכל מקום ביום טוב אסור לעשות כן שלא יבאו הרואים להתיר חלבו. שמ"ח שם

⁸⁶ רמ"א או"ח שם

⁸⁷ שמ"ח ה

⁸⁸ שו"ע ונו"ב יו"ד כח ה

⁸⁹ כתיב בעפר משמע שיהא עמוף בעפר מ"ז. ועפר דלמטה צריך שיהא כמו עפר דלמעלה בכל הלכותיו דבר שמצמיח או שיהא נקרא עפר. משב"ז שם ו

⁹⁰ ש"ך ופמ"ג בשפ"ד שם יב, והוא דעת רש"י בפרק השוחט דף ל"א. ד"ה דמוזין ליה ועיין צבי לצדיק שם "נראה לי אפילו אי מצות אין צריכות כוונה, דווקא בתוקע לשיר דעל כל פנים עשה מעשה התקיעה, אבל כאן שהתורה אמרה בעפר והוא לא נתן עפר למטה ולא עשה מעשה, משום הכי צריך כוונה והזמנה.

⁹¹ הרשב"א שם שכתב על רש"י שם בחידושו [ד"ה דמוזנין] שאינו מחזור דעפר כיסוי אינו צריך זימון בפה, וכן דעת הרא"ש [פרק ב סימן ח] והתוספות [פג, ב ד"ה צריך] ורבינו ירוחם [נתיב טו אות ה קכא, א] וכתב הכסף משנה [יד יד] שכן נראה דעת הרמב"ם וכן עיקר. פר"ח שם יג אך מש"ך שם וחי' רע"א משמע שהעיקר כרש"י ועיין שמ"ח שם ו שאם שחט על גבי עפר המונח כבר, ולא הזמינו בפה, ועדיין לא כיסה למעלה, נ"ל דיש להחמיר היכא דאפשר, לגרר הדם וליתנו לתוך עפר שהזמין, ולכסותו בברכה, ואם כבר כיסה למעלה, פטור:

⁹² ש"ך שם. ובדיעבד ודאי כשר. ואם חזר ונתגלה חייב לכסות שהרי זה ככיסתו הרוח ואם לא נתן העפר מלמטה אינו מחוייב לכסות אבל מ"מ אם חזר ונתגלה חייב לכסות. וכן אם מצא עפר תיחות ושחט עליה דלא קיים מצות כיסוי, ואם נתגלה כיון דדם מגולה חיוב עליו. חי' רע"א ואם שחט ע"ג העפר המונח כבר ולא הזמינו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

עפר תיחוח זה⁹³, צריך שלא שיהיה לה, אלא שיהיה נפרד ואינו דבוק יחד, דלא נקרא עפר כי אם שאפשר למנות, דכתיב (בראשית יג פסוק טז) אם יוכל איש למנות את עפר הארץ וגו', ושוחט על גבי עפר זה, ומכסהו גם כן בעפר תיחוח כזה.

ופשוט⁹⁴ הוא שאסור לברך על השחיטה עד שיראה מקודם שיש לו עפר במה לכסות. ואף אם יש לו עפר רק שאינו לפניו וביאו לו, לא יברך על סמך זה ברכת השחיטה, שמא יצטרך להמתין הרבה בין ברכת השחיטה להשחיטה, ויפסיק בדברים אחרים ויצטרך לברך שנית לבטלה.

ה. שחט חיה ואח"כ שחט בהמה פטור מלכסות בהמה ואח"כ חיה חייב לכסות

שחט עוף או חיה⁹⁵, ושחט עליו בהמה מלמעלה ויודע שנכסה כל הדם דלמטה על ידי הדם שעליו⁹⁶, פטור מלכסות, שהרי דם בהמה למעלה ומה יכסה. ואם אינו יודע שנכסה כל הדם דלמטה, יכסה בלא ברכה.

אבל שחט בהמה ואחר כך שחט עוף⁹⁷ או חיה מלמעלה ויודע שלא נתערב ונתבטל, חייב לכסות, ומכסה בברכה, ובלבד שיהא עפר תיחוח מלמטה

בפה ועדיין לא כיסה מלמעלה יש להחמיר היכא דאפשר לגרר הדם וליתנו לתוך עפר שהזמין ולכסותו בברכה אבל אם כבר כיסה מלמעלה פטור. אבל כשלא נבלע הדם צריך לגלותו ולגררו וליתן עפר למטה ולמעלה ואינו מברך. דרכ"ת שם מד משמ"ח ותבו"ש ומנחה"ב

⁹³ שמ"ח שם ו

⁹⁴ דרכ"ת שם לט בשם מנחת הזבח

⁹⁵ שו"ע ונו"כ שם יד

⁹⁶ שמ"ח שם טו ומקורו ברמ"א ז"ל (דרכי משה אות ד', ובהגה סעיף י"ד) לתרוצי קושיית הבית יוסף (ד"ה כתב בעל העיטור) ואף על גב דהש"ך (ציונים לרמ"א ונקה"כ לט"ז ס"ק י"ב) כתב דלא קשה מידי, מכל מקום דינו דרמ"א אמת, דאיך יבטל המצוה מספיקא, דמנא ידע מסתמא שהיה כל כך דם באחרון כבראשון, וגם שנגרר בשוה על מקום אחד מקצה לקצה, אם לא שראה בבירור. תבו"ש כב

⁹⁷ דעת הב"ח (ד"ה כתב בעל העיטור) דעוף על גבי בהמה פטור מלכסות, דמסתמא נתערב ונתבטל מראית דם עוף המועט בשל בהמה. וכבר חלקו עליו האחרונים ז"ל, והדין עמהם שדם שיש בו שיעור, אפילו דם העוף, שנפל על גבי דם בהמה השטוח על גבי קרקע, אינו שוקע לתוכו להתערב הכל ולהתבטל. תבו"ש כד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שלבסוף יבלע בו⁹⁸. וי"א⁹⁹ שאף מסתמא שאי אפשר בגרירה ליתן עפר למטה, כיון דהיה ראוי ליתן עפר למטה קודם שחיטה, אינו מעכבת בו.

ואם אין עפר תיחוח מלמטה אם אפשר בגרירה בשחט בהמה על גבי חיה¹⁰⁰, יגרור ויוציא דם החיה ויכסה ממטה ומעלה בלא ברכה, ובחיה על גבי בהמה, יגרור דם החיה ויכסה ממטה ומעלה בברכה¹⁰¹.

שחט עוף או חיה ואחר כך שחט עוד אחרת עליה ונתנבלה השנייה בידו, אם יודע שדם האחרונה כסה דם הראשון פטור מלכסות, דשחיטה שאינה ראויה אינה חייבת בכיסוי, אבל סתמא שאינו יודע אם כסה דם השנייה את הראשונה חייב לכסות, שאין דרך השנייה לכסות כל הראשונה.

ו. כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו

כבר התבאר במסכת ב"ב דף פא: ומכות יח: ומנחות יח: וקנ: אין¹⁰² היחיד¹⁰³ מביא מנחה בכלי אחד יותר מששים עשרון, ואם נדר יותר מששים

⁹⁸ כ"כ הלבוש וכן כתב הש"ך (ס"ק כ') דסבירא ליה להעישור (הל' שחיטה, מ"ו ע"ג) דבהמה ואח"כ חיה מיירי בדאיכא עפר למטה תחת דם הבהמה

⁹⁹ שם"ח שם יז

¹⁰⁰ הרשב"א במשמרת הבית (בית א' שער ה', י"ח ע"ב), דאם נתייבש דם בהמה למטה בנוגא דאפשר לגרור מעליו דם החיה, כולי עלמא מודים דבעי גרירה לכסותו. ומבעיא לי בבהמה על גבי חיה, ואפשר לגרר דם הבהמה מדם חיה, כגון שנתייבש דם החיה קודם ששחט בהמה עליו, ואחר כך אפשר לגרר דם החיה ולכסותו, מה סבירא ליה להרשב"א. דיש לומר דדווקא חיה על גבי בהמה, דאכתי לא אדחי מכסוי בכולה, דהא אפשר לכסות ממעלה, לא אידחי נמי מלמטה. מה שאין כן בבהמה על גבי חיה, דאדחי מכולה מילתא, פטור לגמרי, אפילו אפשר בגרירה, דהוה ליה ככסוהו הרוח. אמנם, אפשר דלא מקרי דחוי כי אם כשנכסה בדברים שמכסין בהם, יש לומר דסבירא ליה להרשב"א דהכא נמי בעיא גרירה. ולכן יש לגרור ולכסותו בלא ברכה.

¹⁰¹ בלבוש כתב כשגוררו לא יהפכנו שלא יבא דם הבהמה למעלה, ואף על פי שלמטה מפסיק דם הבהמה בין העפר ודם החיה לית לן בה, דהא סוף סוף יבלע הכל תוך העפר, אבל מלמעלה בשעת כיסוי צריך שלא יפסיק שום דבר בין עפר הכיסוי ובין דם החיה או העוף, דהא וְכִסְּהוּ כתיב, משמע יכסה הדם עצמו ולא יפסיק שום דבר בינו לעפר. ובש"ך כתב עליו בעט"ז כתב כאן דברים מגומגמים.

¹⁰² רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יז הלכה ו

¹⁰³ זה שכתב יחיד משום דציבור יש שמביאין יותר מששים עשרון, כמו ביום טוב ראשון של חג שחל להיות בשבת שיש לפי חשבון הקרבנות ס"א עשרון. כ"מ. ובהר המוריה כתב הא דכתב אין היחיד וכו' דאילו בצבור אין הצבור מביא מנחה כלל רק הקבועים כמו מנחת נסכים ומנחת העומר ושם יש שיעור כמה להביא משא"כ ביחיד אבל מרן כתב דאתי לאפוקי ציבור דציבור מביא ס"א עשרונות יעו"ש ותמוה הוא לענ"ד דהא התם אינם בכלי אחד וכמש"כ רבינו לקמן פ"י מהל' תמידין ומוספין הי"ד יעו"ש וכ"ה שם בש"ס אלא העיקר כמש"כ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

מביא ששים בכלי אחד¹⁰⁴ והשאר בכלי שני, שאין יכולין להבלל כאחד אלא ששים.

אבל יתר על ששים אין נבללין, ואף על פי שאין הבלילה מעכבת¹⁰⁵, אמרו חכמים כל הראוי לבילה אין הבילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה הבילה מעכבת בו.

ז. דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אלמא דגריר ומכסי ליה

דם הניתז¹⁰⁶ ושעל הסכין, אם אין שם דם אחר חייב לגררו וליתנו בתוך עפר תיחוח בכדי שיתן עפר למטה ולמעלה, ולכסותו בברכה¹⁰⁷. ויכול לרחצו במעט מים, רק שלא יהיו מרובים שידחו מראית הדם.

ואם אי אפשר להפריש הדם, דם הניתז יכסנו במקומו בברכה, שהרי יניחנו כך¹⁰⁸.

¹⁰⁴ ויראה לי דזה שנתבאר דעד ששים מביא בכלי אחד אין הכוונה שמחוייב להביא בכלי אחד, דזה אינו אלא כשפירש להביא בכלי אחד, אבל בסתמא נראה שיכול להביא בין בכלי אחד בין בשני כלים, ואפילו נדר להביא רק שני עשרונות אם לא פירש בכלי אחד או בשני כלים יכול לעשות כרצונו. ואף על גב דלפי הלשון משמע שצריך להביא בכלי אחד, מ"מ נלע"ד דאינו, והש"ס והרמב"ם קמ"ל דעד ששים יכול להביא בכלי אחד ולא יותר מששים אפילו כשפירש בכלי אחד מהטעם שנתבאר. ערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן צו סעיף טו

¹⁰⁵ כמבואר שם פרק יג הלכה יא

¹⁰⁶ שו"ע ונו"ב כח טו שמ"ח יח

¹⁰⁷ אם מכסה דם הסכין או הניתז, כשאין דם אחר, לא יברך אלא אם כן יודע שהוא מדם הנפש. שמ"ח שם יט

¹⁰⁸ אהא דקאמר בגמרא (פ"ג ע"ב) גבי דם הניתז ושעל הסכין, אלמא דגריר ליה ומכסי ליה, הקשה הרשב"א בחידושו (ד"ה מי לא תנן) מנא לן, דלמא מכסי ליה במקומו. ותירצן, דמדקתני חייב לכסות, משמע כסוי מעליא, בין למטה בין למעלה, עכ"ד. לפי זה היכא דלא אפשר, מכל מקום מכסה למעלה בברכה, אבל הבדק הבית דף י"ט (בית א' שער ה' ד"ה בכיסוי, י"ח ע"ב) פירש דהכי פריך, כיון דעל הסכין אי אפשר לכסות, דלא הוה כסוי דלא מבטיל ליה התם, על כרחך על ידי גרירה קאמר, עכ"ד. ולפי זה, אם אי אפשר לגרר, ליכא כסוי. ודלדינא, פשיטא דיש להחמיר בהרשב"א ולהצריך גרירה בכל מקום שאפשר, וכן דעת הר"ן ז"ל (כ"ח ע"ב סוד"ה במאי קא מיפלגי), אבל לא להקל, כנ"ד. ומכל מקום פשיטא לי היכא דרוצה לבטל הסכין, בהא מודה הבדק הבית דהוה כסוי. תב"ש כז

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו, שאין צריך לכסות כל הדם דדמו אפילו מקצת דמו משמע¹⁰⁹, אלא שצריך ליזהר שיהיה מדם הנפש דהיינו מדם הקילוח, וגם מדם הטיפין הבאים אחר הקילוח. לפיכך אין צריך למצות עד שיצא כל הדם, מכל מקום ימתין עד שיטיף הדם טיפין טיפין שהוא דם הנפש, שצריך לכסות לפחות מקצת דם הנפש.

¹⁰⁹ ואפילו משהו ובדרכי משה (אות ו') הביא בשם שחיטות דדי בטיפה אחת, ולא כתבתיו משום דבעינן מדם הקילוח ומדם שאחר הקילוח, להכי אי אפשר בטיפה אחת. תבו"ש כח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

